ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 20ής Οκτωβρίου 2011 *

Στην υπόθεση C-225/10,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, την οποία υπέβαλε το Sozialgericht Nürnberg (Γερμανία) με απόφαση της 26ης Απριλίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Μαΐου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

Juan Pérez García,

Jose Arias Neira,

Fernando Barrera Castro,

Dolores Verdún Espinosa, ως έλκουσα λόγω καθολικής διαδοχής του José Bernal Fernández εξ αυτού δικαιώματα,

κατά

Familienkasse Nürnberg,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. N. Cunha Rodrigues, πρόεδρο τμήματος, U. Lõhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh (εισηγητή) και A. Arabadjiev, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi
γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Απριλίου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο F. Barrera Castro, εκπροσωπούμενος από τον A. González Maeztu, προϊστάμενο τμήματος στο Προξενείο της Ισπανίας στη Φρανκφούρτη επί του Μάιν,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον N. Graf Vitzthum,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις B. Plaza Cruz και S. Centeno Huerta,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον V. Kreuschitz,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 9ης Ιουνίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 77 και 78 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και αναπροσαρμόστηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), όπως και αυτός τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1992/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006 (ΕΕ L 392, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71).

2 Η υπό κρίση αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο τεσσάρων ένδικων διαφορών μεταξύ των J. Pérez García, J. Arias Neira και F. Barrera Castro, καθώς και της D. Verdún Espinosa, ως έλκουσας λόγω καθολικής διαδοχής του Bernal Fernández εξ αυτού δικαιώματα, αφενός, και του Familienkasse Nürnberg (Ταμείου οικογενειακών επιδομάτων της Νυρεμβέργης), λόγω αρνήσεως του δευτέρου να τους χορηγήσει το πλεονέκτημα των επιδομάτων για συντηρούμενα τέκνα υπέρ των ενήλικων αναπήρων τέκνων τους.

Το νομικό πλαίσιο

Η κανονιστική ρύθμιση της Ενώσεως

3 Το άρθρο 1, στοιχείο κα΄, του κανονισμού 1408/71 προβλέπει ότι, για τους σκοπούς της εφαρμογής του:

«i) Ως "οικογενειακή παροχή" νοείται κάθε παροχή σε είδος ή σε χρήμα, προοριζόμενη να αντισταθμίσει τα οικογενειακά βάρη, στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, με εξαίρεση τα ειδικά επιδόματα τοκετού ή υιοθεσίας που αναφέρονται στο παράρτημα II·

ii) ως "οικογενειακό επίδομα" νοείται η περιοδική παροχή [σε] χρήμα που χορηγείται αποκλειστικά ανάλογα με τον αριθμό και, ενδεχομένως, την ηλικία των μελών της οικογενείας.»

4 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, αυτού, ο κανονισμός ισχύει «για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως [...] οικογενειακές παροχές».

5 Κατά το άρθρο 10α, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, οι διατάξεις του τίτλου ΙΙΙ αυτού δεν εφαρμόζονται όσον αφορά τις ειδικές παροχές σε χρήμα μη ανταποδοτικού χαρακτήρα, καθόσον τα πρόσωπα επί των οποίων εφαρμόζεται ο κανονισμός λαμβάνουν τις ως άνω παροχές αποκλειστικά στο έδαφος του κράτους μέλους όπου κατοικούν και καθό μέτρο οι ως άνω παροχές περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙα.

6 Το παράρτημα ΙΙα του κανονισμού 1408/71, τιτλοφορούμενο «Ειδικές παροχές σε χρήμα χωρίς συνεισφορά [μη ανταποδοτικού χαρακτήρα]», περιλαμβάνει στο τμήμα «Η. Ισπανία» τα ακόλουθα:

«α) Εγγυημένο ελάχιστο εισόδημα [νόμος 13/1982 περί κοινωνικής ενσωματώσεως των ατόμων με ειδικές ανάγκες (Ley 13/1982 de Integración Social de los Minusválidos), της 7ης Απριλίου 1982 (*BOE* αριθ. 103, της 30ής Απριλίου 1982, σ. 11106)]·

[…]

γ) Συντάξεις αναπηρίας και γήρατος μη ανταποδοτικού χαρακτήρα που προβλέπονται στο άρθρο 38, παράγραφος 1, του [νομοθετικού διατάγματος 1/1994 περί γενικής ρυθμίσεως της κοινωνικής ασφαλίσεως (Real Decreto Legislativo 1/1994 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de Seguridad Social), της 20ής Ιουνίου 1994 (*BOE* αριθ. 154, της 29ης Ιουνίου 1994, σ. 20658)].

[…]»

7 Όπως προκύπτει και από την επικεφαλίδα του, ο τίτλος ΙΙΙ του κανονισμού 1408/71 αφορά τις ειδικές διατάξεις για τις διάφορες κατηγορίες παροχών.

8 Εντασσόμενο στο κεφάλαιο 7, τιτλοφορούμενο «Οικογενειακές παροχές», το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71, το οποίο τιτλοφορείται με τη σειρά του «Κανόνες προτεραιότητας σε περίπτωση σωρεύσεως δικαιωμάτων οικογενειακών παροχών δυνάμει της νομοθεσίας του αρμόδιου κράτους και δυνάμει της νομοθεσίας της χώρας όπου τα μέλη της οικογένειας έχουν την κατοικία τους», ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Όταν καταβάλλονται οικογενειακές παροχές, κατά την ίδια περίοδο, και για το ίδιο μέλος της οικογένειας λόγω ασκήσεως μιας επαγγελματικής δραστηριότητας, δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους, στο έδαφος του οποίου έχουν την κατοικία τους τα μέλη της οικογένειας, αναστέλλεται το δικαίωμα προς είσπραξη

οικογενειακών παροχών που οφείλονται δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους, ενδεχομένως, κατ' εφαρμογή των άρθρων 73 και 74, μέχρι του ποσού που προβλέπεται από τη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους.

Εάν δεν υποβληθεί αίτηση παροχών στο κράτος μέλος, στο έδαφος του οποίου διαμένουν τα μέρη της οικογενείας, ο αρμόδιος φορέας του άλλου κράτους μέλους μπορεί να εφαρμόζει τις διατάξεις της παραγράφου 1, ως εάν εχορηγούντο οι παροχές στο πρώτο κράτος μέλος.»

9 Εντασσόμενο στον ίδιο τίτλο ΙΙΙ, το κεφάλαιο 8 αυτού, τιτλοφορούμενο «Παροχές για τέκνα συντηρούμενα από δικαιούχους συντάξεων και για ορφανά», εμπεριέχει το άρθρο 77 το οποίο προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Ο όρος "παροχές", κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, καθορίζει τα οικογενειακά επιδόματα που προβλέπονται για τους δικαιούχους συντάξεως γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθενείας, καθώς και τις προσαυξήσεις ή τα συμπληρώματα των συντάξεων αυτών λόγω τέκνων των δικαιούχων αυτών, με εξαίρεση των συμπληρωμάτων που χορηγούνται βάσει συστημάτων ασφαλίσεως για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες.

2. Οι παροχές χορηγούνται, οποιοδήποτε και αν είναι το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο δικαιούχος συντάξεως ή τα τέκνα, κατά τους ακόλουθους κανόνες:

α) στον δικαιούχο συντάξεως που οφείλεται δυνάμει της νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για τη σύνταξη·

β) στον δικαιούχο συντάξεως που οφείλεται δυνάμει της νομοθεσίας περισσοτέρων κρατών μελών:

i) σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους, στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο δικαιούχος αυτός, αν το δικαίωμα για μια από τις παροχές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 γεννήθηκε κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας του κράτους αυτού, αφού ληφθούν υπόψη, ενδεχομένως, οι διατάξεις του άρθρου 79, παράγραφος 1, στοιχείο α΄

[…]».

10 Εντασσόμενο επίσης στο κεφάλαιο 8, το άρθρο 78 του κανονισμού 1408/71, τιτλοφορούμενο «Ορφανά», ορίζει:

«1. Ο όρος "παροχές", για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, σημαίνει τα οικογενειακά επιδόματα και, ανάλογα με την περίπτωση, τα συμπληρωματικά ή τα ειδικά επιδόματα που προβλέπονται για τα ορφανά.

2. Οι παροχές για ορφανά χορηγούνται, οποιοδήποτε και αν είναι το κράτος μέλος κατοικίας του ορφανού ή του φυσικού ή νομικού προσώπου που βαρύνεται με την πραγματική συντήρησή του, κατά τους ακόλουθους κανόνες:

α) για το ορφανό αποθανόντος μισθωτού ή μη μισθωτού ο οποίος είχε υπαχθεί στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού·

b) για το ορφανό αποθανόντος μισθωτού ή μη μισθωτού ο οποίος είχε υπαχθεί στις νομοθεσίες πολλών κρατών μελών:

i) σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους, στο έδαφος του οποίου κατοικεί το ορφανό, αν το δικαίωμα για μια από τις παροχές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 γεννήθηκε κατά τη νομοθεσία του κράτους αυτού, αφού ληφθούν υπόψη, ενδεχομένως, οι διατάξεις του άρθρου 79, παράγραφος 1, στοιχείο α΄

[…]».

11 Κατά το άρθρο 5 του κανονισμού 1408/71, «τα κράτη μέλη αναφέρουν στις δηλώσεις που κοινοποιούνται και δημοσιεύονται […] τις παροχές που προβλέπονται στα άρθρα 77 και 78 […]».

12 Σύμφωνα με τη βάσει του ανωτέρω άρθρου 5 δήλωσή της (ΕΕ 2003, C 210, σ. 1), η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας διευκρίνισε ότι συνιστούν οικογενειακές παροχές κατά την έννοια των άρθρων 77 και 78 του κανονισμού 1408/71 τα επιδόματα τέκνων τα οποία καταβάλλονται στα τέκνα δικαιούχων συντάξεων δυνάμει του νόμου περί των επιδομάτων για συντηρούμενα τέκνα (Bundeskindergeldgesetz), της 31ης Ιανουαρίου 1994 (*BGBl.* 1994 I, σ. 169), κατά την ισχύουσα επί των διαφορών των κυρίων δικών εκδοχή (στο εξής: BKGG).

13 Με τη δυνάμει της ιδίας διατάξεως δήλωσή του (ΕΕ 2005, C 79, σ. 9), το Βασίλειο της Ισπανίας διευκρίνισε ότι ενέπιπταν στις ανωτέρω διατάξεις οι προβλεπόμενες στο νομοθετικό διάταγμα 1/1994 οικογενειακές παροχές και παροχές για ορφανά.

Η εθνική νομοθεσία

Η γερμανική κανονιστική ρύθμιση

14 Ο BKGG, στην εκδοθείσα στις 28 Ιανουαρίου 2009 εκδοχή του (*BGBl*. 2009 I, σ. 142), αναγνωρίζει υπέρ των δικαιούχων συντάξεων δικαίωμα λήψεως επιδομάτων για συντηρούμενα τέκνα μέχρι τη συμπλήρωση του δεκάτου ογδόου έτους της ηλικίας τους, μάλιστα, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μέχρι τη συμπλήρωση του εικοστού πέμπτου έτους της ηλικίας τους (στο εξής: γερμανική παροχή για συντηρούμενα τέκνα). Για τα αδυνατούντα να συντηρήσουν εαυτά ανάπηρα τέκνα, ο BKGG προβλέπει ότι το ανωτέρω επίδομα καταβάλλεται χωρίς κανένα ηλικιακό περιορισμό εφόσον η αναπηρία διαπιστώθηκε πριν από το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του τέκνου. Το ύψος του επιδόματος εξαρτάται από τον αριθμό των συντηρούμενων τέκνων.

Η ισπανική κανονιστική ρύθμιση

15 Κατά την απόφαση περί παραπομπής, τα ανάπηρα τέκνα τα οποία συμπλήρωσαν το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους δύνανται να ζητήσουν το πλεονέκτημα συντάξεως αναπηρίας μη ανταποδοτικού χαρακτήρα υπό τη μορφή ειδικού βοηθήματος κατά την έννοια του νόμου 13/1982 (στο εξής: ισπανική παροχή μη ανταποδοτικού χαρακτήρα για αναπήρους).

16 Εξάλλου, το νομοθετικό διάταγμα 1/1994 προβλέπει την καταβολή, υπέρ των δικαιούχων συντάξεων οι οποίοι διαμένουν επί του εθνικού εδάφους, επιδόματος για κάθε συντηρούμενο τέκνο το οποίο διαμένει στο ίδιο έδαφος και δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του, οσάκις το οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει συγκεκριμένο ανώτατο όριο και κανένας από τους γονείς δεν έχει το δικαίωμα λήψεως παροχών της ιδίας φύσεως δυνάμει άλλου δημόσιου συστήματος κοινωνικής προστασίας (στο εξής: ισπανική παροχή για συντηρούμενα τέκνα). Η εν λόγω παροχή

καταβάλλεται διά βίου για κάθε ανάπηρο τέκνο, ο βαθμός αναπηρίας του οποίου είναι ίσος ή υπερβαίνει το 65 %, ανεξαρτήτως της ηλικίας του και χωρίς ανώτατο όριο πόρων. Βαθμός αναπηρίας ίσος ή υπερβαίνων αντίστοιχα το 33 %, 65 % και 75 % συνεπάγεται αντίστοιχη προσαύξηση του βασικού ποσού της παροχής. Πάντως, σε περίπτωση ανάπηρου τέκνου, η εν λόγω παροχή δεν χορηγείται αν το τέκνο αυτό λαμβάνει ανάλογη παροχή προβλεπόμενη από άλλο δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, «ειδικό βοήθημα» δυνάμει του νόμου 13/1982 ή «σύνταξη αναπηρίας μη ανταποδοτικού χαρακτήρα», οπότε ο ενδιαφερόμενος οφείλει συναφώς να επιλέξει υπέρ μιας των εν λόγω δηλωθεισών ως ασυμβιβάστων μεταξύ τους παροχών.

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

17 Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, οι J. Pérez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro και J. Bernal Fernández, ο οποίος εν τω μεταξύ απεβίωσε, έχουν την ισπανική ιθαγένεια και κατοικούν στην Ισπανία, εργάστηκαν δε στη Γερμανία ως διακινούμενοι εργαζόμενοι. Υπό την έννοια αυτή, έκαστος εξ αυτών, είναι ή ήταν δικαιούχος συντάξεως γήρατος και/ή αναπηρίας τόσο στην Ισπανία όσο και στη Γερμανία, η οποία και τους αναγνωρίζει «εσωτερικό» δικαίωμα συντάξεως βάσει αποκλειστικά των διατάξεων του γερμανικού δικαίου. Εξάλλου, έκαστος εξ αυτών, ων πατέρας ανάπηρου τέκνου άνω των δεκαοκτώ ετών, λαμβάνει και από την Ισπανία, σύμφωνα με την απόφαση περί παραπομπής, την ισπανική παροχή μη ανταποδοτικού χαρακτήρα, όπως προβλέπει ο νόμος 13/1982 για τους αναπήρους, αλλ' όχι και την προβλεπόμενη στο νομοθετικό διάταγμα 1/1994 ισπανική παροχή για συντηρούμενα τέκνα.

18 Με αποφάσεις οι οποίες εκδόθηκαν μεταξύ των μηνών Νοεμβρίου 2007 και Ιουνίου 2008, το Familienkasse Nürnberg αρνήθηκε να καταβάλει ή ανέστειλε, ανάλογα με την περίπτωση, στους J. Pérez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro και J. Bernal Fernández τη γερμανική παροχή για συντηρούμενα τέκνα, με το αιτιολογικό, κατ' ουσίαν, ότι δικαιούνται στην Ισπανία να λαμβάνουν οικογενειακές παροχές ποσού υψηλότερου από την αντίστοιχη παροχή η οποία τους αναγνωρίζεται στη Γερμανία και ως εκ τούτου δύνανται ανά πάσα στιγμή να ζητήσουν να τύχουν του σχετικού

πλεονεκτήματος. Το καθοριστικής σημασίας συναφώς σημείο έγκειται στο ότι οι ισπανικές οικογενειακές παροχές οφείλονται ακόμη και αν το ανάπηρο τέκνο αδυνατεί, σε παρόμοια περίπτωση, να λάβει τη μη ανταποδοτικού χαρακτήρα ισπανική παροχή η οποία προβλέπεται για τους αναπήρους.

19 Μετά την απόρριψη των ενστάσεών τους κατά των εν λόγω αποφάσεων στις 20 Νοεμβρίου 2008, οι J. Pérez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro και J. Bernal Fernández προσέφυγαν, έκαστος καθό μέτρο τον αφορά, ενώπιον του Sozialgericht Nürnberg με αίτημα την καταβολή της γερμανικής παροχής για συντηρούμενα τέκνα. Δοθέντος ότι ο J. Bernal Fernández απεβίωσε στις 20 Απριλίου 2009, η D. Verdún Espinosa, χήρα του, συνέχισε τη δίκη υπό την ιδιότητά της ως έλκουσας εξ αυτού δικαιώματα.

20 Με την απόφασή του περί παραπομπής, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, στο πλαίσιο όλων των εκκρεμών ενώπιόν του υποθέσεων, το δικαίωμα για τη λήψη των ισπανικών παροχών για συντηρούμενα τέκνα «γεννάται» κατά την έννοια των άρθρων 77, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού 1408/71, καθόσον πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις χορηγήσεως τέτοιων παροχών. Επομένως, αφής στιγμής το δικαίωμα των εν λόγω παροχών αποκλείεται μόνο για τον λόγο ότι οι γονείς του ανάπηρου τέκνου έκαναν χρήση της δυνατότητας επιλογής, όπως προβλέπει το ισπανικό δίκαιο, το εν λόγω δικαιοδοτικό όργανο τείνει να συναγάγει ότι η είσπραξη της μη ανταποδοτικού χαρακτήρα ισπανικής παροχής για αναπήρους δεν παρέχει στους ενδιαφερομένους τη δυνατότητα να αξιώνουν το πλεονέκτημα της γερμανικής παροχής για συντηρούμενα τέκνα από το κράτος μέλος το οποίο, χωρίς να είναι εκείνο της κατοικίας, παρεμβαίνει μόνον επικουρικώς κατ' εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων.

21 Κατά το αιτούν δικαστήριο, εξ αυτού προκύπτει ότι ουδεμία συντρέχει προσβολή της ελεύθερης κυκλοφορίας των διακινουμένων εργαζομένων. Συγκεκριμένα, οσάκις πρόσωπο δικαιούμενο τόσο ισπανικής όσο και γερμανικής συντάξεως προβαίνει στην αλλαγή της κατοικίας του από τη Γερμανία στην Ισπανία, ασφαλώς απόλλυται το κατά προτεραιότητα δικαίωμα λήψεως της γερμανικής παροχής για συντηρούμενο τέκνο το οποίο του αναγνωριζόταν δυνάμει του άρθρου 77, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού 1408/71 σύμφωνα με τις διατάξεις του προηγούμενου κράτους μέλους κατοικίας του, αποκτά όμως, δυνάμει της ιδίας διατάξεως, κατά προτεραιότητα δικαίωμα λήψεως των παροχών για συντηρούμενα τέκνα,

οι οποίες είναι υψηλότερες εντός του νέου κράτους κατοικίας του. Το ίδιο ισχύει και για το άρθρο 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του εν λόγω κανονισμού.

22 Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι μπορεί να αναγνωριστεί δικαίωμα λήψεως της γερμανικής παροχής για συντηρούμενα τέκνα για ποσό ίσο προς τη διαφορά μεταξύ των συναφών παροχών οσάκις το ανάπηρο τέκνο το οποίο λαμβάνει μη ανταποδοτικού χαρακτήρα ισπανική παροχή για αναπήρους δεν είναι ή δεν θεωρείται πλέον ως συντηρούμενο πρόσωπο στη Ισπανία. Τούτο συμβαίνει, επί παραδείγματι, στην περίπτωση κατά την οποία το ανάπηρο τέκνο αρνήθηκε διά παντός να διαβιεί από κοινού με τους γονείς του, προκειμένου να ζήσει σε δικό του κατάλυμα ή σε θεραπευτική κοινότητα. Συγκεκριμένα, σε παρόμοια περίπτωση, αποκλείεται οποιαδήποτε δυνατότητα επιλογής μεταξύ της ισπανικής παροχής για συντηρούμενα τέκνα και της ισπανικής μη ανταποδοτικού χαρακτήρα παροχής για αναπήρους.

23 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Sozialgericht Nürnberg ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 77, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού […] 1408/71 την έννοια ότι δεν χορηγούνται εκ μέρους του προηγούμενου κράτους απασχολήσεως τα οικογενειακά επιδόματα τα οποία προβλέπονται για τους δικαιούχους συντάξεως γήρατος, αναπηρίας, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθενείας οι οποίοι λαμβάνουν σύνταξη δυνάμει της νομοθεσίας πλειόνων κρατών μελών (λεγόμενοι δικαιούχοι διπλής συντάξεως ή πολλαπλών συντάξεων) και των οποίων οι συντάξεις οφείλονται κατά τη νομοθεσία του προηγούμενου κράτους απασχολήσεως (συντάξεις οφειλόμενες κατά την εθνική νομοθεσία), όταν στο κράτος κατοικίας προβλέπεται ανάλογη αλλά υψηλότερη παροχή η οποία όμως δεν συμβιβάζεται με άλλη παροχή την οποία επέλεξε ο ενδιαφερόμενος κάνοντας χρήση ενός δικαιώματος επιλογής;

2) Έχει το άρθρο 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού […] 1408/71 την έννοια ότι δεν χορηγούνται εκ μέρους του προηγούμενου κράτους απασχολήσεως οικογενειακά επιδόματα στα ορφανά αποθανόντων μισθωτών ή μη μισθωτών οι οποίοι είχαν υπαχθεί στις νομοθεσίες πλειόνων κρατών μελών, για τα οποία (ορφανά) υπάρχει πλασματικό δικαίωμα συντάξεως ορφανών κατά τη νομοθεσία του προηγούμενου κράτους απασχολήσεως (συντάξεις δυνητικώς οφειλόμενες κατά την εθνική νομοθεσία), όταν στο κράτος κατοικίας προβλέπεται ανάλογη αλλά υψηλότερη παροχή η οποία όμως δεν συμβιβάζεται με άλλη παροχή την οποία επέλεξε ο ενδιαφερόμενος κάνοντας χρήση ενός δικαιώματος επιλογής;

3) Ισχύει το ίδιο και σε σχέση με παροχή υπαγόμενη στα άρθρα 77 και 78 του κανονισμού […] 1408/71, η οποία προβλέπεται μεν στο κράτος κατοικίας των τέκνων, δεν υφίσταται όμως δυνατότητα επιλογής ως προς αυτήν;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί των δύο πρώτων ερωτημάτων

24 Με τα δύο πρώτα ερωτήματά του, τα οποία επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα άρθρα 77, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού 1408/71 έχουν την έννοια ότι οι δικαιούχοι συντάξεως γήρατος και/ή αναπηρίας ή το ορφανό τέκνο αποθανόντος εργαζομένου, ο οποίος είχε υπαχθεί στη νομοθεσία πλειόνων κρατών μελών, τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα, όμως, του οποίου, καθώς και του ορφανού τέκνου, θεμελιώνονται αποκλειστικά στη νομοθεσία του προηγούμενου κράτους μέλους απασχολήσεως, δικαιούνται να αξιώσουν από τις αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους τα προβλεπόμενα από την ως άνω νομοθεσία οικογενειακά επιδόματα υπέρ των αναπήρων τέκνων, τη στιγμή κατά την οποία δεν έχουν

ζητήσει εντός του κράτους μέλους κατοικίας του να τύχουν πλεονεκτήματος της λήψεως παρεμφερών επιδομάτων, μεγαλύτερου ύψους, όπως προβλέπει η νομοθεσία του εν λόγω κράτους, ως εκ του ότι επέλεξαν τη χορήγηση άλλης παροχής για αναπήρους η οποία είναι ασυμβίβαστη προς αυτές.

25 Τα ως άνω ερωτήματα τίθενται στο πλαίσιο διαφορών όπου, όπως προκύπτει από τη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως, οι δικαιούχοι των επιδίκων συντάξεων, καθώς και το ενδιαφερόμενο ορφανό τέκνο (στο εξής: ενδιαφερόμενοι), επέλεξαν να λάβουν από τα αρμόδια όργανα του κράτους μέλους κατοικίας τους μη ανταποδοτικού χαρακτήρα παροχή για αναπήρους, η καταβολή της οποίας αποκλείει, δυνάμει των κανόνων του εσωτερικού δικαίου του ως άνω κράτους, το πλεονέκτημα της λήψεως των προβλεπομένων υπέρ των συντηρουμένων τέκνων, περιλαμβανομένων των αναπήρων, παροχών.

26 Υπό τις περιστάσεις αυτές, τα αρμόδια όργανα του προηγούμενου κράτους μέλους απασχολήσεως εκτιμούν ότι, όπως προκύπτει από τα άρθρα 77, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού 1408/71, το κράτος μέλος κατοικίας είναι αποκλειστικά υποχρεωμένο να χορηγήσει τα οικογενειακά επιδόματα στους ενδιαφερομένους, καθό μέτρο, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, δικαίωμα λήψεώς τους «γεννάται» δυνάμει της νομοθεσίας του ως άνω κράτους μέλους, εφόσον πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις χορηγήσεώς τους, έστω και αν οι ενδιαφερόμενοι έχουν επιλέξει τη μη υπαγωγή τους στο εξ αυτών απορρέον σχετικό πλεονέκτημα.

27 Ναι μεν η Ισπανική Κυβέρνηση διευκρινίζει, με τις γραπτές παρατηρήσεις της, ότι η μη ανταποδοτικού χαρακτήρα ισπανική παροχή υπέρ αναπήρων στην οποία αναφέρεται η απόφαση περί παραπομπής προβλέπεται όχι από τον νόμο 13/1982 αλλά από το νομοθετικό διάταγμα 1/1994, εντούτοις, η οικεία κυβέρνηση δέχεται ότι η σχετική διευκρίνιση δεν αναιρεί τη λυσιτέλεια των υποβληθέντων ερωτημάτων καθόσον, εν πάση περιπτώσει, ανεξάρτητα από τη φύση της επιλεγείσας από τους ενδιαφερομένους στην Ισπανία παροχής, εκάστη εξ αυτών είναι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 16 της παρούσας αποφάσεως, ασυμβίβαστη προς την ισπανική παροχή για

συντηρούμενα τέκνα, όπως προβλέπει το ανωτέρω νομοθετικό διάταγμα υπέρ των αναπήρων τέκνων.

28 Επιβάλλεται, εν προκειμένω, προκαταρκτικώς η επαλήθευση αν, όπως εικάζει το αιτούν δικαστήριο, η μία τουλάχιστον από τις επίδικες στο πλαίσιο των κυρίων δικών κοινωνικές παροχές εμπίπτει στα άρθρα 77 και 78 του κανονισμού 1408/71. Συγκεκριμένα, αν δεν συνέβαινε τούτο, θα στερούνταν λυσιτελείας τα υποβληθέντα από το ως άνω δικαστήριο ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των οικείων διατάξεων.

Επί των δυνάμει των άρθρων 77 και 78 του κανονισμού 1408/71 παροχών

29 Σύμφωνα με την παράγραφο 1 των άρθρων 77 και 78 του κανονισμού 1408/71, οι «παροχές» στις οποίες αναφέρονται οι ως άνω διατάξεις είναι τα «οικογενειακά επιδόματα» και, ενδεχομένως, όταν πρόκειται για ορφανά τέκνα, τα συμπληρωματικά ή ειδικά επιδόματα τα οποία προβλέπονται υπέρ αυτών.

30 Δυνάμει του άρθρου 1, στοιχείο κα΄, περίπτωση ii, του εν λόγω κανονισμού, οι όροι «οικογενειακά επιδόματα» προσδιορίζουν, για τους σκοπούς της εφαρμογής του κανονισμού, τις περιοδικές παροχές σε χρήμα οι οποίες χορηγούνται αποκλειστικά ανάλογα με τον αριθμό και, ενδεχομένως, την ηλικία των μελών της οικογένειας.

31 Εξ αυτού έπεται ότι τα «οικογενειακά επιδόματα», την καταβολή των οποίων προβλέπουν τα εν λόγω άρθρα 77 και 78, έγκεινται αποκλειστικά στις παροχές οι οποίες ανταποκρίνονται στον εν λόγω ορισμό, εξαιρουμένης οποιασδήποτε άλλης οικογενειακής παροχής για συντηρούμενα τέκνα (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 313/86, Lenoir, Συλλογή 1988, σ. 5391, σκέψεις 10 και 11, της 20ής Μαρτίου 2001, C-33/99, Fahmi και Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado, Συλλογή

2001, σ. I-2415, σκέψεις 33 έως 35, καθώς και της 31ης Μαΐου 2001, C-43/99, Leclere και Deaconescu, Συλλογή 2001, σ. I-4265, σκέψεις 41 και 42).

32 Εν προκειμένω, επιβάλλεται, όλως αρχικώς, να υπογραμμιστεί ότι η μη ανταποδοτικού χαρακτήρα ισπανική παροχή για αναπήρους, την οποία επέλεξαν οι ενδιαφερόμενοι εντός του κράτους μέλους κατοικίας τους, είτε πρόκειται για «σύνταξη αναπηρίας μη ανταποδοτικού χαρακτήρα» βάσει του νομοθετικού διατάγματος 1/1994 είτε για «ειδικό βοήθημα» δυνάμει του νόμου 13/1982, απαντά στο παράρτημα IIα του κανονισμού 1408/71, το οποίο εξαγγέλλει, στο τμήμα Η, τις ισπανικές ειδικές παροχές μη ανταποδοτικού χαρακτήρα οι οποίες αποκλείονται, δυνάμει του άρθρου 10α του ίδιου κανονισμού, από τον τίτλο ΙΙΙ αυτού. Δεν αμφισβητείται ότι η ως άνω παροχή αποτελεί ειδική παροχή μη ανταποδοτικού χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, η οικεία παροχή δεν εμπίπτει στην έννοια των «οικογενειακών επιδομάτων» κατά το άρθρο 1, στοιχείο κα΄, περίπτωση ii, του εν λόγω κανονισμού και δεν αποτελεί, συνακόλουθα, «παροχή» εμπίπτουσα στα άρθρα 77 και 78 αυτού.

33 Εξάλλου, δεν αμφισβητείται ούτε ότι οι προβλεπόμενες στο προηγούμενο κράτος μέλος απασχολήσεως των ενδιαφερομένων εργαζομένων γερμανικές παροχές για συντηρούμενα τέκνα υπέρ των αναπήρων τέκνων, οι οποίες παροχές μνημονεύονται από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στην δυνάμει του άρθρου 5 του κανονισμού 1408/71 δήλωσή της ως παροχές κατά τα άρθρα 77 και 78 αυτού, συνιστούν «οικογενειακά επιδόματα» κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 1, στοιχείο κα΄, περίπτωση ii.

34 Αντιθέτως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως κατ' ουσίαν και ο F. Barrera Castro, υποστηρίζει ότι, σε αντίθεση προς τις εικασίες του αιτούντος δικαστηρίου μέσω των προδικαστικών ερωτημάτων του, η ισπανική παροχή για συντηρούμενα τέκνα, η οποία καταβάλλεται στους γονείς αναπήρων τέκνων δυνάμει του νομοθετικού διατάγματος 1/1994, δεν διέπεται από τα εν λόγω άρθρα 77 και 78. Συγκεκριμένα, η ως άνω παροχή δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ως χορηγούμενη αποκλειστικά με γνώμονα τον αριθμό και, ενδεχομένως, την ηλικία των μελών της οικογένειας, καθόσον συμπληρωματικά ή διαφορετικής φύσεως κριτήρια είναι επίσης αποφασιστικής σημασίας, όπως συγκεκριμένα η αναπηρία και ο βαθμός σοβαρότητάς της. Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται από το ασυμβίβαστο της ως άνω παροχής προς την

προβλεπόμενη με τον νόμο 13/1982. Πράγματι, ένα τέτοιο εσωτερικό ασυμβίβαστο δεν θα μπορούσε να εξηγηθεί παρά μόνον αν ο Ισπανός νομοθέτης έκρινε ότι οι εν λόγω δύο παροχές είναι παρεμφερείς ή τουλάχιστον επιδιώκουν τον ίδιο στόχο.

35 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με την σύμφωνα προς το άρθρο 5 του κανονισμού 1408/71 δήλωσή του, το Βασίλειο της Ισπανίας διευκρίνισε ρητώς ότι οι ισπανικές παροχές για συντηρούμενα τέκνα, καθώς και οι προβλεπόμενες με το νομοθετικό διάταγμα 1/1994 παροχές για ορφανά τέκνα, συνιστούν παροχές διεπόμενες, αντιστοίχως, από τα άρθρα 77 και 78 του εν λόγω κανονισμού.

36 Όπως έχει κρίνει ήδη το Δικαστήριο, το γεγονός ότι ορισμένες παροχές για συντηρούμενα από δικαιούχους συντάξεων τέκνα, οι οποίες χορηγούνται δυνάμει νόμου ή εθνικής ρυθμίσεως, δεν αναφέρθηκαν στην κατά το άρθρο 5 του κανονισμού 1408/71 δήλωση δεν αποδεικνύει αφεαυτού ότι οι εν λόγω παροχές δεν αποτελούν παροχές διεπόμενες από τα 77 και 78 του κανονισμού, ενώ, αντιθέτως, επιβάλλεται να εκληφθεί ότι, εφόσον τέτοιες παροχές αναφέρονται στην εν λόγω δήλωση, τότε αποτελούν παροχές διεπόμενες από τις εν λόγω διατάξεις (βλ., συναφώς, απόφαση της 11ης Ιουνίου 1991, C-251/89, Αθανασόπουλος κ.λπ., Συλλογή 1991, σ. I-2797, σκέψη 28).

37 Εξ αυτού έπεται ότι, όπως ακριβώς και οι γερμανικές παροχές για συντηρούμενα τέκνα, προβλεπόμενες εντός του προηγούμενου κράτους μέλους απασχολήσεως των ενδιαφερομένων, και οι ισπανικές παροχές για συντηρούμενα τέκνα, προβλεπόμενες από το νομοθετικό διάταγμα 1/1994 εντός του κράτους μέλους κατοικίας τους, συνιστούν «οικογενειακά επιδόματα» κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο κα΄, περίπτωση ii, του κανονισμού 1408/71 και, συνακόλουθα, «παροχές» εμπίπτουσες στις διατάξεις των άρθρων 77 και 78 του κανονισμού.

38 Υπό τις περιστάσεις αυτές, επιβάλλεται, όπως το ζητεί το αιτούν δικαστήριο, να εξεταστεί αν τα αρμόδια όργανα του προηγούμενου κράτους μέλους απασχολήσεως νομιμοποιούνται να αρνηθούν την καταβολή στους ενδιαφερομένους των οικογενειακών επιδομάτων τα οποία αυτοί δικαιούνται δυνάμει της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως του κράτους αυτού και μόνον, με το αιτιολογικό ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 77, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού 1408/71, αποκλειστικά και μόνον αρμόδιο να προβεί στην καταβολή των εν λόγω επιδομάτων είναι του λοιπού το νέο κράτος μέλος της κατοικίας τους, δοθέντος ότι οι εν λόγω ενδιαφερόμενοι εγκατέλειψαν το προηγούμενο κράτος μέλος απασχολήσεώς τους προκειμένου να επιστρέψουν στο κράτος μέλος καταγωγής τους.

Επί του αρμόδιου για την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων κράτους μέλους

39 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει των άρθρων 77, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού 1408/71, αν ο δικαιούχος συντάξεως ή ο αποθανών εργαζόμενος είχε υπαχθεί στις νομοθεσίες πλειόνων κρατών μελών, τα οικογενειακά επιδόματα χορηγούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους, στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο δικαιούχος συντάξεως ή το ορφανό τέκνο του αποθανόντος εργαζομένου. Έτσι, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις του κανονισμού 1408/71, ως αποκλειστικά αρμόδιο για τη χορήγηση των επίδικων οικογενειακών παροχών ορίζεται το κράτος μέλος της κατοικίας (βλ., συναφώς, απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1997, C-59/95, Bastos Moriana κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-1071, σκέψεις 15 και 18).

40 Πάντως, σύμφωνα με το γράμμα των ιδίων διατάξεων του κανονισμού 1408/71, μόνον εφόσον «γεννάται» δικαίωμα λήψεως των οικογενειακών παροχών δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους κατοικίας, τούτο ορίζεται από τον κανονισμό 1408/71 ως το αρμόδιο κράτος.

41 Η εκτίμηση της τελευταίας αυτής προϋποθέσεως, η οποία αποτελεί ζήτημα εσωτερικού δικαίου, εμπίπτει στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου (βλ. απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2002, C-471/99, Martínez Domínguez κ.λπ., Συλλογή 2002, σ. I-7835, σκέψη 25).

42 Πάντως, στην παρούσα υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο διώκει συγκεκριμένα να προσδιοριστεί το περιεχόμενο του όρου «γεννάται» κατά την έννοια των άρθρων 77, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού 1408/71. Πράγματι, ερωτά αν το προβλεπόμενο στο κράτος μέλος κατοικίας δικαίωμα λήψεως των οικογενειακών παροχών μπορεί να θεωρηθεί ως «γεγενημένο», κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, οσάκις το δικαίωμα αυτό αποκλείεται μόνον λόγω της επιλογής των ιδίων των ενδιαφερομένων να τύχουν άλλης παροχής ασυμβίβαστης προς τα ανωτέρω οικογενειακά επιδόματα, καθόσον έχουν ασκήσει συναφώς προβλεπόμενο από το εσωτερικό δίκαιο δικαίωμα επιλογής. Ένα τέτοιο ζήτημα ερμηνείας κανόνα του δικαίου της Ενώσεως εμπίπτει προδήλως στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

43 Συναφώς, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, για να θεωρούνται τα οικογενειακά επιδόματα ως «γεγενημένα» δυνάμει της νομοθεσίας κράτους μέλους, πρέπει η νομοθεσία του οικείου κράτους να αναγνωρίζει το δικαίωμα του μέλους της οικογένειας το οποίο εργάζεται ή εργάστηκε εντός αυτού να λάβει παροχές, οφειλόμενες υπό την έννοια αυτή δυνάμει της ιδίας αυτής νομοθεσίας (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 20ής Απριλίου 1978, 134/77, Ragazzoni, Συλλογή τόμος 1978, σ. 319, σκέψη 8, και της 13ης Νοεμβρίου 1984, 191/83, Salzano, Συλλογή 1984, σ. 3741, σκέψη 7).

44 Κατά επίσης πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η αναγνώριση ενός τέτοιου δικαιώματος προϋποθέτει κατ' ανάγκη ότι ο ενδιαφερόμενος πληροί όλες τις προϋποθέσεις, τόσο τις τυπικές όσο και τις ουσιαστικές, τις οποίες επιβάλλει η εσωτερική νομοθεσία του εν λόγω κράτους προκειμένου να δυνηθεί να ασκήσει το εν λόγω δικαίωμα, μεταξύ των οποίων καταλέγεται, ενδεχομένως, η προϋπόθεση ότι, για την είσπραξη παρόμοιων παροχών, πρέπει να έχει υποβληθεί προηγουμένως σχετική αίτηση (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσες αποφάσεις Ragazzoni, σκέψεις 8 και 9, και Salzano, σκέψεις 7 και 10, καθώς και αποφάσεις της 23ης Απριλίου 1986, 153/84, Ferraioli, Συλλογή 1986, σ. 1401, σκέψη 14, της 4ης Ιουλίου 1990, C-117/89, Kracht, Συλλογή 1990, σ. I-2781, σκέψη 11, και της 9ης Δεκεμβρίου 1992, C-119/91, McMenamin, Συλλογή 1992, σ. I-6393, σκέψη 26).

45 Εξ αυτού έπεται ότι, όταν τα προβλεπόμενα από την εθνική κανονιστική ρύθμιση του κράτους μέλους κατοικίας οικογενειακά επιδόματα, όπως στην περίπτωση των υποθέσεων των κυρίων δικών, δεν δύνανται να αξιωθούν από τους ενδιαφερομένους διότι επέλεξαν άλλη παροχή, η χορήγηση της οποίας αποκλείει την καταβολή των εν λόγω επιδομάτων, το δικαίωμά τους, όπως υποστηρίζει η Ισπανική Κυβέρνηση και αναγνωρίζει εξάλλου και η Γερμανική, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «γεγενημένο» κατά την έννοια των άρθρων 77 παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού 1408/71. Πράγματι, οι ενδιαφερόμενοι δεν πληρούν στην περίπτωση αυτή όλες τις τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση των ανωτέρω επιδομάτων.

46 Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο εξαγγελλόμενος από τις εν λόγω διατάξεις του κανονισμού 1408/71 κανόνας ότι το κράτος μέλος κατοικίας των ενδιαφερομένων είναι αποκλειστικά αρμόδιο για τη χορήγηση των οικογενειακών επιδομάτων στους δικαιούχους συντάξεων ή στα ορφανά τέκνα αποθανόντος εργαζομένου, οι οποίοι δικαιούχοι υπήχθησαν στη νομοθεσία πλειόνων κρατών μελών, δεν τυγχάνει εφαρμογής.

47 Πάντως, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, όταν το δικαίωμα λήψεως των οικογενειακών επιδομάτων στο κράτος μέλος κατοικίας αποκλείεται για τον μοναδικό λόγο ότι οι ενδιαφερόμενοι επέλεξαν άλλη παροχή στο ίδιο αυτό κράτος, επιβάλλεται η κατ' αναλογία εφαρμογή του άρθρου 76, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71. Εφαρμοζόμενη διά μεταφοράς στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, η εν λόγω διάταξη θα συνεπαγόταν ότι τα αρμόδια γερμανικά όργανα θα είχαν τη δυνατότητα να εκλάβουν ότι οι ενδιαφερόμενοι είχαν επιλέξει να τύχουν των προβλεπομένων από την ισπανική κανονιστική ρύθμιση οικογενειακών επιδομάτων, αποκλείοντας υπό την έννοια αυτή το δικαίωμα λήψεως των οικογενειακών επιδομάτων τα οποία προβλέπει η γερμανική κανονιστική ρύθμιση. Αφενός, η κατ' αναλογία αυτή εφαρμογή επιβάλλεται λόγω του ότι τα διακυβευόμενα συμφέροντα είναι συγκρίσιμα, καθόσον τα συντηρούμενα από τους δικαιούχους συντάξεως τέκνα πρέπει να τυγχάνουν της ιδίας μεταχειρίσεως με τα συντηρούμενα από εργαζομένους τέκνα. Αφετέρου, βρίσκει επίσης θεμέλιο στην έννοια και το αντικείμενο του ως άνω άρθρου 76, παράγραφος 2. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή σκοπεί όχι μόνο στην αποφυγή της σωρεύσεως παροχών, αλλά επίσης και στο να διασφαλίσει δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ των κρατών μελών. Έτσι, η εκούσια αποφυγή υποβολής αιτήσεως με αντικείμενο την καταβολή των οικογενειακών παροχών δεν θα έπρεπε να συνεπάγεται μετακύλιση

της υποχρεώσεως χορηγήσεώς τους από το κατά προτεραιότητα υπέχον την ως άνω υποχρέωση κράτος μέλος προς εκείνο το οποίο είναι αρμόδιο μόνον επικουρικώς.

48 Πάντως, η ανωτέρω επιχειρηματολογία είναι απορριπτέα.

49 Ασφαλώς, μετά την παρέλευση της χρονικής περιόδου κατά τη διάρκεια της οποίας συντελέστηκαν τα συναφή πραγματικά περιστατικά επί των υποθέσεων οι οποίες κατέληξαν στην έκδοση των παρατιθεμένων στη σκέψη 43 και 44 της παρούσας αποφάσεως αποφάσεων, το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71, όπως αυτό ίσχυε τότε και βάσει του οποίου εκδόθηκαν οι εν λόγω αποφάσεις, τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3427/89 του Συμβουλίου, της 30ής Οκτωβρίου 1989 (ΕΕ L 331, σ. 1), προκειμένου να συμπεριληφθεί νέα παράγραφος 2 με σκοπό να καταστεί εφικτό στο κράτος μέλος απασχολήσεως να αναστείλει το δικαίωμα λήψεως των οικογενειακών παροχών εφόσον δεν υποβλήθηκε στο κράτος μέλος κατοικίας αίτηση με σκοπό τη λήψη των εν λόγω παροχών και εφόσον, συνακόλουθα, τούτο δεν προέβη σε καμία καταβολή παροχής.

50 Εντούτοις, το γεγονός αυτό δεν στερεί αποτελεσματικότητας τη σχετική νομολογία για τους σκοπούς της ερμηνείας των άρθρων 77 και 78 του κανονισμού 1408/71. Πράγματι, σε αντίθεση προς την παλαιά εκδοχή του άρθρου 76 του κανονισμού 1408/71, η οποία αφορά την περίπτωση σωρεύσεως δικαιωμάτων λήψεως οικογενειακών παροχών όταν αυτές οφείλονται λόγω της ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας στο κράτος μέλος κατοικίας των μελών της οικογένειας και δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους, τα εν λόγω άρθρα 77 και 78, τα οποία αφορούν το δικαίωμα των δικαιούχων συντάξεων, καθώς και των ορφανών τέκνων αποθανόντων εργαζομένων για τη λήψη των οικογενειακών επιδομάτων, δεν συμπληρώθηκαν από τον κανονισμό 3427/89, ο οποίος, πάντως, τροποποίησε σε διάφορα σημεία τις μέχρι τότε ισχύουσες διατάξεις του κανονισμού 1408/71 σχετικά με τη χορήγηση των οικογενειακών παροχών (βλ., συναφώς, απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2010, C-16/09, Schwemmer, Συλλογή 2010, σ. I-9717, σκέψη 57).

51 Επιπροσθέτως και κυρίως, η κανονιστική ρύθμιση της Ενώσεως για θέματα συντονισμού των εθνικών νομοθεσιών περί κοινωνικής ασφαλίσεως, λαμβανομένων υπόψη μεταξύ άλλων των επιδιωκομένων από αυτή σκοπών, δεν μπορεί να εφαρμόζεται κατά

τρόπον ώστε να στερεί τον διακινούμενο εργαζόμενο ή τους εξ αυτού έλκοντες δικαιώματα από παροχές χορηγούμενες δυνάμει της νομοθεσίας ενός και μόνου κράτους μέλους, εκτός αν προβλέπεται συναφώς ρητή εξαίρεση σύμφωνη προς τους σκοπούς αυτούς (βλ., συναφώς, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 5ης Ιουλίου 1967, 9/67, Colditz, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 569, της 6ης Μαρτίου 1979, 100/78, Rossi, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 451, σκέψη 14, προπαρατεθείσα απόφαση Schwemmer, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και απόφαση της 30ής Ιουνίου 2011, C-388/09, da Silva Martins, Συλλογή 2011, σ. I-5737, σκέψη 75).

52 Έτσι, όσον αφορά τα άρθρα 77, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού 1408/71, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι οι εν λόγω διατάξεις δεν μπορούν να ερμηνεύονται κατά τρόπον ώστε να στερούν τον εργαζόμενο ή το ορφανό τέκνο αποθανόντος εργαζομένου, διά της υποκαταστάσεως των προηγουμένως κτηθεισών δυνάμει αποκλειστικά της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους παροχών με αναγνωριζόμενες παροχές εντός του κράτους μέλους της νέας κατοικίας, από το πλεονέκτημα των ευνοϊκότερων παροχών (βλ., συναφώς, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 12ης Ιουνίου 1980, 733/79, Laterza, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 291, σκέψεις 9 και 10, της 9ης Ιουλίου 1980, 807/79, Gravina, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 449, σκέψη 8, της 24ης Νοεμβρίου 1983, 320/82, D'Amario, Συλλογή 1983, σ. 3811, σκέψη 5, της 14ης Δεκεμβρίου 1988, 269/87, Ventura, Συλλογή 1988, σ. 6411, σκέψη 14, και προπαρατεθείσα απόφαση Bastos Moriana κ.λπ., σκέψη 16).

53 Δεν αμφισβητείται ότι, στο πλαίσιο των υποθέσεων των κυρίων δικών, όπως προκύπτει από την ίδια τη διατύπωση των υποβληθέντων από το αιτούν δικαστήριο ερωτημάτων, έκαστος των ενδιαφερομένων απολάμβανε στη Γερμανία δικαιώματος συνταξιοδοτήσεως το οποίο εκτήθη βάσει της γερμανικής αποκλειστικά νομοθεσίας λόγω των διανυθεισών στο εν λόγω κράτος μέλος ασφαλιστικών περιόδων.

54 Υπό τις περιστάσεις αυτές, τα άρθρα 77 και 78 του κανονισμού 1408/71 δεν μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι το προηγούμενο κράτος μέλος απασχολήσεως μπορεί να αρνηθεί την καταβολή στους ενδιαφερομένους των γεγενημένων δυνάμει αποκλειστικά της νομοθεσίας του κράτους αυτού οικογενειακών επιδομάτων, με το αιτιολογικό απλώς και μόνον ότι οι ως άνω ενδιαφερόμενοι είχαν τη δυνατότητα να αξιώσουν το μεγαλύτερου ύψους πλεονέκτημα οικογενειακών επιδομάτων στο κράτος μέλος κατοικίας.

55 Κατόπιν αυτού, αφής στιγμής δεν αμφισβητείται, στο πλαίσιο των διαφορών των κυρίων δικών, όπως προκύπτει και από τις σκέψεις 39 έως 46 της παρούσας αποφάσεως, ότι το δικαίωμα λήψεως των οικογενειακών επιδομάτων δεν «γεννάται» υπέρ των ενδιαφερομένων δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους κατοικίας, εναπόκειται στα αρμόδια όργανα του προηγούμενου κράτους μέλους απασχολήσεως, όπου εκτήθη δικαίωμα για τη λήψη τέτοιων οικογενειακών επιδομάτων βάσει αποκλειστικά της νομοθεσίας του κράτους αυτού, να καταβάλει το σύνολο του ποσού των εν λόγω επιδομάτων σύμφωνα με τις τασσόμενες από την ως άνω νομοθεσία προϋποθέσεις και όρια (βλ., συναφώς, απόφαση της 7ης Μαΐου 1998, C-113/96, Gómez Rodríguez, Συλλογή 1998, σ. I-2461, σκέψη 32, και προπαρατεθείσα απόφαση Martínez Domínguez κ.λπ., σκέψεις 21 και 22).

56 Υπό το φως των προηγηθεισών σκέψεων, προσήκει στα δύο πρώτα ερωτήματα η απάντηση ότι τα άρθρα 77, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού 1408/71 έχουν την έννοια ότι οι δικαιούχοι συντάξεως γήρατος και/ή αναπηρίας ή το ορφανό τέκνο αποθανόντος εργαζομένου, οι οποίοι δικαιούχοι είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία πλειόνων κρατών μελών, τα συνταξιοδοτικά όμως δικαιώματα των οποίων, συμπεριλαμβανομένων και αυτών των ορφανών τέκνων, θεμελιώνονται αποκλειστικά στη νομοθεσία του προηγούμενου κράτους μέλους απασχολήσεως, νομιμοποιούνται να αξιώσουν από τις αρμόδιες αρχές του κράτους αυτού το σύνολο του ύψους των προβλεπόμενων από την εν λόγω νομοθεσία οικογενειακών επιδομάτων υπέρ των αναπήρων τέκνων, ακόμη και αν δεν έχουν ζητήσει εντός του κράτους μέλους κατοικίας τους να τύχουν των παρεμφερών επιδομάτων μεγαλύτερου ύψους τα οποία προβλέπει η νομοθεσία του οικείου κράτους, λόγω του γεγονότος ότι επέλεξαν τη χορήγηση άλλης παροχής για αναπήρους, ασυμβίβαστης προς αυτά αφής στιγμής το δικαίωμα λήψεως των οικογενειακών επιδομάτων στο προηγούμενο κράτος μέλος απασχολήσεως εκτήθη αποκλειστικά δυνάμει της νομοθεσίας του τελευταίου.

Επί του τρίτου ερωτήματος

57 Λαμβανομένων υπόψη των όσων διαλαμβάνουν οι σκέψεις 39 έως 46 της παρούσας αποφάσεως, όταν πρόκειται για κατάσταση στο πλαίσιο της οποίας οι ενδιαφερόμενοι δεν είναι σε θέση, δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους κατοικίας, να επιλέξουν την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων στο εν λόγω κράτος, λόγω, επί παραδείγματι, του ότι τα ενδιαφερόμενα τέκνα αδυνατούν πλέον να θεωρηθούν

ως συντηρούμενα από τους γονείς τους, η δοθείσα από το Δικαστήριο, στην προηγούμενη σκέψη, απάντηση τυγχάνει mutatis mutandis εφαρμογής σε μια τέτοια κατάσταση.

58 Πράγματι, σε μία τέτοια κατάσταση επίσης το δικαίωμα λήψεως των οικογενειακών επιδομάτων δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «γεγενημένο», κατά την έννοια των άρθρων 77, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, του κανονισμού 1408/71, στο κράτος μέλος κατοικίας, αφής στιγμής το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει το ίδιο ότι, στην περίπτωση αυτή, οι τυπικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση των εν λόγω επιδομάτων, τα οποία προβλέπει το εθνικό δίκαιο, δεν πληρούνται, οπότε και δεν οφείλονται οι ως άνω παροχές.

59 Κατόπιν αυτού, στο τρίτο ερώτημα η προσήκουσα απάντηση είναι ταυτόσημη με εκείνη επί των δύο πρώτων ερωτημάτων όταν, δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους κατοικίας, οι ενδιαφερόμενοι δεν είναι σε θέση να επιλέξουν την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων εντός του κράτους αυτού.

Επί των δικαστικών εξόδων

60 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πέραν των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Τα άρθρα 77, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, και 78, παράγραφος 2, στοιχείο β΄, περίπτωση i, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και αναπροσαρμόστηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, όπως και αυτός τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1992/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, έχουν την έννοια ότι οι δικαιούχοι συντάξεως γήρατος και/ή αναπηρίας ή το ορφανό τέκνο αποθανόντος εργαζομένου, οι οποίοι δικαιούχοι είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία πλειόνων κρατών μελών, τα συνταξιοδοτικά όμως δικαιώματα των οποίων, συμπεριλαμβανομένων και αυτών των ορφανών τέκνων, θεμελιώνονται αποκλειστικά στη νομοθεσία του προηγούμενου κράτους μέλους απασχολήσεως, νομιμοποιούνται να αξιώσουν από τις αρμόδιες αρχές του κράτους αυτού το σύνολο του ύψους των προβλεπόμενων από την εν λόγω νομοθεσία οικογενειακών επιδομάτων υπέρ των αναπήρων τέκνων, ακόμη και αν δεν έχουν ζητήσει εντός του κράτους μέλους κατοικίας τους να τύχουν των παρεμφερών επιδομάτων μεγαλύτερου ύψους τα οποία προβλέπει η νομοθεσία του οικείου κράτους, λόγω του γεγονότος ότι επέλεξαν τη χορήγηση άλλης παροχής για αναπήρους, ασυμβίβαστης προς αυτά αφής στιγμής το δικαίωμα λήψεως των οικογενειακών επιδομάτων στο προηγούμενο κράτος μέλος απασχολήσεως εκτήθη αποκλειστικά δυνάμει της νομοθεσίας του τελευταίου.

2) Η απάντηση επί του τρίτου ερωτήματος είναι ταυτόσημη με εκείνη επί των δύο πρώτων ερωτημάτων όταν, δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους κατοικίας, οι ενδιαφερόμενοι δεν είναι σε θέση να επιλέξουν την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων εντός του κράτους αυτού.

(υπογραφές)